

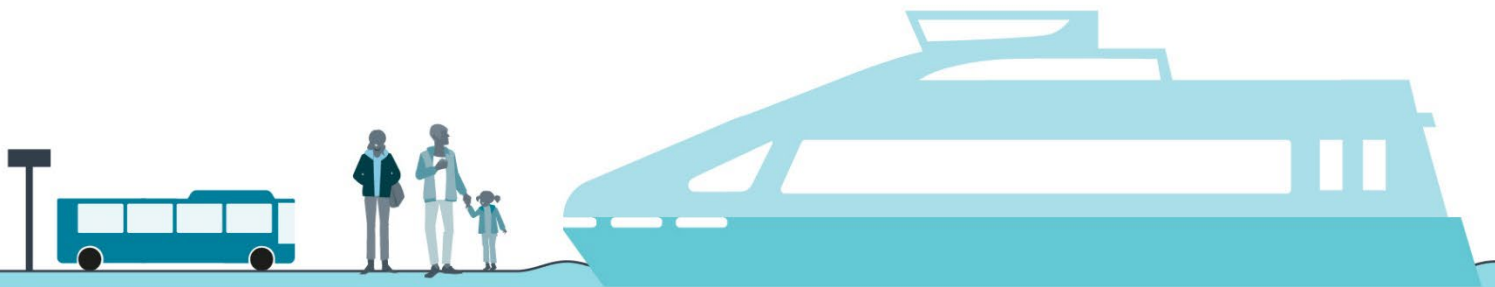
Bilag 2.1

Versjon 1.0
16.02.2022

Universell utforming

Anbud Sjøkontrakter 2024

Anbud Sjøkontrakter 2024 Bilag 2.1 Universell utforming

Innhold

1	Universell utforming.....	2
1.1	Generelt.....	2
1.2	Ombordstigning	2
1.3	Krav til universelt utformede fasiliteter om bord.....	2
1.3.1	Korridorer – gangareal.....	3
1.3.2	Trapper.....	3
1.3.3	Seter spesielt avsatt for personer med tilretteleggingsbehov	3
1.3.4	Belysning	4
1.3.5	Kontrastmerking ombord.....	4
1.3.6	Toalettfasiliteter.....	4
1.3.7	Informasjon.....	4
1.3.8	Alarmsystemer og knapper.....	5
1.3.9	Service	5
1.3.10	Tilrettelegging for allergikere	5
1.3.11	Vesentlig avvik	5
1.4	Drift og vedlikehold	5
1.5	Opplæring	5

1 Universell utforming

1.1 Generelt

Fartøyene skal tilfredsstillere krav til universell utforming gitt i gjeldende regelverk for den aktuelle fartøystypen. For eksisterende fartøy gjelder de samme reglene som for nytt fartøy.

«Veileder for universell utforming i maritim passasjertransport» (VUUM), utgitt i desember 2018 av Universell Utforming AS og Sjøfartsdirektoratet inneholder anbefalinger i hvordan man skal oppfylle krav til universell utforming. Nedenfor er det henvisning til veilederen der dette er relevant.

Operatør skal i designfasen av fartøyene, eller ved eventuelle ombygninger, sikre tverrfaglighet og brukermedvirkning for å få råd om hvordan fartøyene skal sikres universell utforming. Dette gjelder spesielt for, men ikke begrenset til de krav som nevnes nedenfor.

Brukermedvirkning skal som minimum gjennomføres på systemnivå (interesse/ bruker organisasjoner). Det er viktig å klargjøre rollene ved brukermedvirkning, at innspillene fra brukermedvirkningen evalueres, og at det sikres tilstrekkelig dokumentasjon

1.2 Ombordstigning

Fartøyene skal være konstruert og utstyrt slik at personer med nedsatt funksjonsevne kan stige om bord og gå i land på en enkel og sikker måte. Hovedløsninger for ombordstigning skal være trinnfrie. Ramper for av/påstigning skal oppfylle krav i VUUM punkt 4.2. Trappeheis i form av «stolheis», er ikke godkjent.

Rampen skal ha minst mulig helning og på brygger som er universelt utformet skal en person med nedsatt bevegelse/ person i rullestol kunne komme i land på egen hånd. På de øvrige brygger må Operatør påregne å hjelpe til ved ombordstigning og ved landgang dersom rampens helning blir for kraftig. Maksimal stigning på landgang beregnet for rullestol og funksjonshemmede ved normalvannstand, bør ikke overstige 1:20, men 1:15 kan aksepteres for korte landganger.

1.3 Krav til universelt utformede fasiliteter om bord

Personer med nedsatt funksjonsevne skal sikres enkel tilgang til passasjerareal på hoveddekk. Tilgang til passasjerarealet skal være i samsvar med VUUM punkt 4.4, 4.6 og 4.7 med mindre annet er spesifisert.

For bevegelse mellom dekk eller platåer, aksepteres AtB bruk av hjelpemidler som heis eller løfterampe/plattformheis. Trappeheis i form av «stolheis» aksepteres ikke som løsning. Det skal ikke forekomme uventede hindringer i form av forhøyninger eller innsnevringar uten at det finnes alternativ måte å nå arealet på. Dette kan løses med hjelpemidler som ramper, heis eller løfterampe/plattformheis. Stolheis anses ikke som et tilstrekkelig hjelpemiddel.

Anbud Sjøkontrakter 2024 Bilag 2.1 Universell utforming

På fartøy med passasjerarealer på flere dekk, er det tilstrekkelig at det ene er tilgjengelig for alle passasjerer.

Det skal ikke legges opp til at passasjerer sperrer gangvei i salong på dager med mange passasjerer.

Passasjerer med nedsatt funksjonsevne skal også sikre adkomst til tilpasset plass ute der det er aktuelt.

Håndlister skal være konstruert i to høyder, se illustrasjon i VUUM punkt 4.3. Håndlister, gangveier dører, passasjersalong og innredningen skal for øvrig skal være konstruert slik at de i rimelig omfang og på rimelig måte er universelt utformet.

1.3.1 Korridorer – gangareal

Om bord skal det være plass slik at eldre og funksjonshemmede kan bevege seg fritt, og være brede nok til at rullestol kan passere andre passasjerer. I korridorer og ganger skal det være håndrekke på begge sider. Håndrekken plasseres 90 cm over gulvet. Den skal ikke ha skarpe kanter og ha en diameter på 3,5 – 5 cm. Håndrekkene skal ha kontrastfarge i forhold til bakgrunn og være utformet slik at de kan utstyres med taktil merking for synshemmede.

1.3.2 Trapper

Trapper må ikke være bratte og skal være tette. Trappene skal være trygge i forhold til trappehøyde, -dybde, farge, lys og friksjon. Trappenesen skal ha kontrasterende, lys farge (ca. 25 mm bred både vertikalt og horisontalt). Det skal være rekkverk på begge sider av trappen. Rekkverk skal monteres i 2 høyder på begge sider med overkant i henholdsvis 0,9 og 0,7 m over inntrinnets forkant, håndlist skal føres utover øverste og nederste trinn med avrundet avslutning (30 cm). Rekkverkene i trapperommene skal fungere som et ledende element, og må derfor være sammenhengende.

Rekkverket skal være rundt med en diameter på 45-50 mm i et materiale som er lett å holde fast i og ha en kontrasterende farge. Rekkverket skal være 300 mm lenger enn trappen både i forkant og ende av trappen. Det skal være en avstand mellom skott og rekkverk på minst 45 mm. Det skal være taktil merking både ved trappestart og trappeslutt.

For øvrig vises det til krav i byggeteknisk forskrift og VUUM punkt 3.3.7.

1.3.3 Seter spesielt avsatt for personer med tilretteleggingsbehov

Tilrettelegging av sitteareal for personer med særskilt behov skal være i samsvar med kravene i VUUM punkt 4.7 (passasjerområder), 4.7.1 (kontraster).

I tillegg stilles det krav om at setene skal ha kraftige nok armlener til at personer med nedsatt funksjonsevne ved å bruke disse, kan sette seg og reise seg selv. Dersom setene er del av en seterad, og armlenene kan være en hindring for personer med nedsatt funksjonsevne, skal det være mulig å folde vekk disse. Armlenene skal ha kontrasterende farge.

Setene beregnet for personer med nedsatt funksjonsevne skal være i nærheten av evakueringsvei og toalett.

Anbud Sjøkontrakter 2024 Bilag 2.1 Universell utforming

1.3.4 Belysning

Det skal sikres god belysning om bord slik at også passasjerer med nedsatt funksjonsevne, så enkelt skal kunne orientere seg om bord. Dette er spesielt viktig dersom det oppstår en nødssituasjon. VUUM punkt 3.3.8 (bygning) og NS 1100 (Universell utforming av bygninger) gjelder så langt den passer for skip.

1.3.5 Kontrastmerking ombord

Kontrastmerking skal som minimum være i samsvar med VUUM punkt 4.7.1 (Kontraster), 4.9 (Orientering om bord) og 4.11 (Evakuering).

1.3.6 Toalettfasiliteter

Minst et av toalettene skal være tilrettelagt for rullestolbrukere. Dørene til tilgjengelig toalett skal ha en lysåpning på 90 cm, og slå utover eller være skyvedør. Dør til HC-toalett skal ha automatisk dørpumpe. Det skal også være mulig å åpne den i en nødssituasjon utenfra med spesialnøkkel selv om døren viser opptatt.

Det skal være minst 110 cm fra fronten av toalettet til motsatt vegg eller installasjon, og minst 90 cm fri plass på den ene siden av toalettet (kan fravikes etter avtale med Oppdragsgiver, dersom plassen tilsier det).

Toalettsetet skal være 45-48 cm over gulvet. Det skal være oppsvingbare støttehåndtak på begge sider av toalettet. Håndvasken skal plasseres slik at den ikke er høyere enn 80 - 85 cm over gulvet. Opphenget av vasken skal være så kraftig at det tåler å bli brukt som støtte. Speil plasseres i passende høyde der nederste kant ikke er høyere enn 90 cm over gulvet. Det skal være mulig å sitte i rullestol ved vasken. Fri høyde under vasken skal derfor være 67 - 75 cm. Såpe, håndkle etc. plasseres 90-100 cm over gulvet. Det skal være utstyr for tilkalling av hjelp i en nødssituasjon i hvert toalettrom. Dør skal kunne åpnes og lukkes automatisk.

1.3.7 Informasjon

Viktig reiseinformasjon som for eksempel sikkerhetsinstruks, ankomstanrop o.l. som gis auditivt, skal også gis visuelt. Dersom det er en informasjons- eller billettskranke om bord skal deler av den ikke være høyere enn 90 cm. Det skal være installert skrankeslynge ved skranken.

Plakater og annen informasjon for passasjerene skal være utformet slik at de er lette å lese og være plassert slik at de er lette å oppdage, fortrinnsvis ved ankomst om bord. Bokstavene skal være enkle å lese og store nok samt ha en kontrasterende farge i forhold til bakgrunn som gjør dem lette å lese. (f.eks. sort på hvitt eller gult på sort). Det skal ikke brukes komplementærfarger (f.eks. rødt på grønt). Plakater o.l. plasseres fortrinnsvis med senterhøyde ca. 155 cm over gulvet.

Det skal være teleslynge i alle passasjerområder, og all høytalerinformasjon skal også gå gjennom teleslyngen. Informasjonen skal leses tydelig og det skal før informasjon gis signal og en liten pause slik at høreapparatbrukere får anledning til å sette høreapparat i riktig posisjon. Informasjonstavler, skilt og monitorer skal være universelt utformet og strategisk plassert. I tillegg skal de være lett å lese og forstå.

Informasjon om bord skal forøvrig være i samsvar med krav til IT-tjenester.

Anbud Sjøkontrakter 2024 Bilag 2.1 Universell utforming

1.3.8 Alarmsystemer og knapper

Alarmsystem og -knapper skal være i samsvar med gjeldende regelverk og være utformet slik at de lett kan nås av alle og at alle kan varsle. Alarmsignalet skal kunne oppfattes av alle uavhengig av funksjonsevne, for eksempel dersom man har nedsatt syn eller hørsel.

1.3.9 Service

Dersom det er kiosk om bord skal deler av den ikke være høyere enn 90 cm. Det skal være mulig for eldre og funksjonshemmede å få maten/kaffen brakt til seteplassen.

Det skal tas hensyn til alle kjente sikkerhetskrav fra sjøfartsdirektoratet og/eller Den norske Skipskontroll herunder alle kjente EU-direktiv som gjelder eller kommer til å gjelde for angjeldende fartsområde. Krav om er kjent ved tilbudsinnlevering og som blir gjort gjeldende i kontraktperioden, er utøvers risiko og ansvar i hele kontraktperioden.

1.3.10 Tilrettelegging for allergikere

Alle møbler og kledning skal så langt som mulig være fremstilt av ikke-allergisk materiale. Reisende med pelsdyr henvises til eget, avgrenset område. Pelsdyr (bortsett fra førerhund, servicehund som kan legitimeres og politihund) skal ikke ha adgang til passasjersalonger.

1.3.11 Vesentlig avvik

Vesentlig er blant annet avviket når det av hensyn til passasjerer

- 1) ikke er plassert påkrevde konstruksjoner som fremmer tilgjengeligheten, eller det
- 2) ikke er fjernet konstruksjoner som hemmer tilgjengeligheten.

Punkt 1 og 2 må ikke, samlet eller hver for seg, hindre tilgjengeligheten for en eller en gruppe passasjerer på en slik måte og til en slik grad at det er uakseptabelt sett i forhold den måte eller til det nivå som det normalt vil være påkrevd tilgjengelighet for, hos passasjerene for øvrig.

1.4 Drift og vedlikehold

Alle tilpasninger som gjøres av hensyn til universell utforming og tilgjengelighet skal driftes og vedlikeholdes slik at man sikre at den ønskede funksjonalitet opprettholdes i kontraktperioden.

1.5 Opplæring

Betjeningen skal ha opplæring i krav til universell utforming og hvordan kommunikasjon med passasjerer best kan fungere på en god og likeverdig måte. Opplæring skal for øvrig være i samsvar med VUUM punkt 6.